

ULOGA KORPORATIVNOG MENADŽMENTA U RAZVOJU ODRŽIVOG SEOSKOG TURIZMA

ROLE OF CORPORATE MANAGEMENT IN DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE RURAL TOURISM

Ragib Šišić, Fakultet za menadžment i poslovnu ekonomiju, Univerzitet u Travniku
Adela Dedić, Fakultet za menadžment i poslovnu ekonomiju, Univerzitet u Travniku

SAŽETAK

Brojni razlozi navode na pokretanje turističke ponude na poljoprivrednim zemljištima, ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u nizu zemalja našeg okruženja.

Ključne riječi: menadžment, seoski turizam.

Key words: management, rural tourism.

ABSTRACT

Many reasons lead to the start of tourist offer on agricultural land, not just in Bosnia but also in many countries of our environment.

UVOD

Ideja pružanja turističkih usluga ruralnog turizma kao i turizma na selu zacijelo je privukla, ili barem potaknula na razmišljanje brojne poljoprivrednike i poduzetnike. Svaki dan svjedočimo brojnim inicijativama koje pokreću, promoviraju ili podstiču ideju razvoja turizma na selu, odnosno iniciranje aktivnosti pružanja usluga smještaja na poljoprivrednim zemljištima, smještaja u privatnim kućama u ruralnim područjima, tradicionalne ruralne gastronomije ili usluge informiranja, zabave, rekreacije, edukacije i boravka turista. Te aktivnosti stalno su praćene promjenama pravne regulacije, aktivnosti od strane nositelja turističke politike,

ali i, što je jednako važno, pokušajima različitih komercijalnih i marketinških udruga da uspostave standarde smještaja i standarde kvalitete u seoskom turizmu.

Neki poduzetnici na tu aktivnost gledaju kao na dopunsku aktivnost svojoj temeljnoj, poljoprivrednoj ili nekoj drugoj, aktivnosti (iako je moguće i da se ta aktivnost postupno pretvori u primarnu djelatnost), na turizam se potom gleda, i kao na sredstvo osiguranja zaštite tradicije života na ruralnom području, odnosno očuvanja tradicijskih i ambijentalnih kuća ili kao na dodatni kanal za plasman poljoprivrednih proizvoda.

ULOGA KORPORATIVNOG MENADŽMENTA U RAZVOJU ODRŽIVOG SEOSKOG TURIZMA

Živimo u svijetu u kojem se putuje, u svijetu u kojem nas odgajaju da recikliramo, u svijetu u kojem nas uče da čuvamo ono što smo naslijedili kako bi generacije koje dolaze znale kako izgleda polarni medvjed, kako izgleda Aurora borealis, kako izgleda Sikstinska kapela i kakve je boje more.

Upravljanje održivim razvojem turizma vrlo je zahtjevna poslovna disciplina. To je više od pukog «zelenog plana» i traži povezivanje društvenih, ekonomskih, kulturnih i ekoloških pitanja, istovremeno se odnoseći na kvalitet života cjelokupnog stanovništva. Održivi turizam prvenstveno zagovara svaku

vrstu turističke djelatnosti koja je usklađena s konstantnim održavanjem zaštićenih resursa prirodne i kulturne i/ili izgrađene baštine.

Evolucija kao proces ukupnih promjena i razvoja dešava se u svim područjima života i rada. Tako je preduzeće evoluiralo u korporaciju, a klasični menadžment u savremeni menadžment. Praćenje promjena u ovim značajnim oblastima i prilagođavanje organizacije tim promjenama predstavlja «conditio sine qua non» održivog ekonomskog i ukupnog razvoja. Turizam, kao značajna strateška djelatnost, zbog uticaja na čitav niz drugih djelatnosti i principa na kojima se bazira, veoma značajno utiče na održivi razvoj. Da bi došlo do intenzivnijeg razvoja turizma, potrebna je zainteresiranost i podrška više subjekata, odnosno korporativni pristup koji uz primjenu funkcije savremenog menadžmenta, može dati zadovoljavajuće rezultate. Ovakav pristup turizmu u Bosni i Hercegovini i njegova uloga u ukupnom ekonomskom razvoju nije do sada dovoljno obrađen i primijenjen u našoj teoriji i praksi. Osnovni cilj ovog rada upravo je to, da pokaže savremeni pristup održivom razvoju koji polazi od primjene savremenog menadžmenta i korporativnog upravljanja, posebno kada je u pitanju seoski turizam, kao važan faktor održivog razvoja.

Korporativni menadžment treba da formulira "korporativnu filozofiju" koja će da bude nosilac korporativnog identiteta. Na žalost, u našoj zemlji nema izgrađenog korporativnog identiteta što se tiče turizma. Prilikom pristupanja izgradnji korporativnog identiteta u ovom slučaju turizma, kao održivog razvoja, potrebno je znati da je to aktivnost koja treba da uzme efekte na dugi rok. Ali aktivnosti na izgradnji korporativnog identiteta, moraju da počnu odmah po formuliraju "korporativne filozofije".

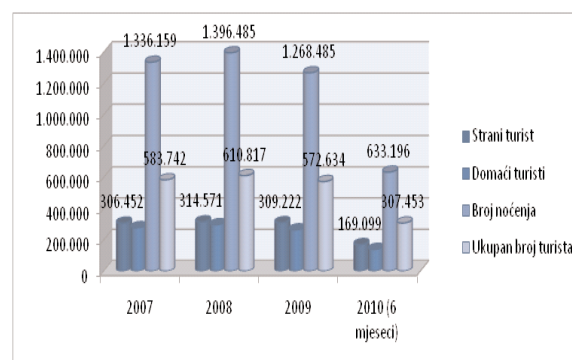
U našem slučaju, osnovni ili ključni aspekti korporativnog identiteta seoskog turizma jeste kvalitet prezentiranja ponude proizvoda

i usluga. Kada se govori o ponudi usluga treba posmatranje usmjeriti na sve grupe (ne samo na jedno područje).

U sljedećoj tabeli pokazat ćemo osnovne statističke podatke o posjećenosti našoj zemlji u zadnjih nekoliko godina, kako stranih tako i domaćih turista.

Godina	Ukupan broj turista	Strani turist	Domaći turisti	Broj noćenja
2007	583.742	306.452	277.290	1.336.159
2008	610.817	314.571	296.246	1.396.485
2009	572.634	309.222	263.412	1.268.485
2010 (6 mjeseci)	307.453	169.099	138.354	633.196

Tabela 1. Prikaz broja turista po godinama

Grafikon 1. Prikaz broja turista po godinama

SEOSKI TURIZAM

Korištenje rekreativnih kvaliteta seoskih sredina u turističke svrhe dovelo je do pojave seoskog turizma. S druge strane, pružanje turističkih usluga stanovnika sela otvara mogućnost ostvarivanja dopunskih izvora prihoda za poljoprivredna i stočarska domaćinstva. Turizam vrši snažan i pozitivan uticaj na seosko stanovništvo i to na sljedeći način:

- osigurava im dopunske prihode što objektivno može povratno djelovati na modernizaciju poljoprivrede i podizanje kulturnog nivoa življenja na selu;

- proširuje tražnju proizvoda poljoprivrede;
- jača ekonomsku bazu sela;
- utiče na smanjenje migracionih kretanja selo – grad

Očuvanje tradicije i običaja određenih lokalnih područja u svim dijelovima Bosne i Hercegovine, postaje sve više sastavni dio zanimanja širokog spektra ljudi različitih profila. U nastojanju da tradiciju i običaje prikažu drugima i očuvane ljepote lokalne sredine podijele sa što većim brojem ljudi, brojni entuzijasti tako daju izuzetan pionirski doprinos razvoju seoskog turizma. Iako, nedovoljno brzo i ne sa željenim efektima, seoski turizam u Bosni i Hercegovini postaje prepoznatljiva turistička djelatnost koja ostvaruje sve veće prihode za pojedinca i zajednicu.

Ističu se lokaliteti sa jedinstvenim ambijentom i ponudom poput Etno sela Stanišići u Bijeljini, koje je postalo turistički hit sjeveroistočne Bosne i destinacija na kojoj blizu 800.000 ljudi godišnje iz cijele Evrope dolazi da se bar na kratko opuste od svakodnevnog užurbanosti gradskog života, ali i da uživaju u prekrasnim, očuvanim i restauriranim ostacima sela, starine i prošlosti.

Mjesto za odmor i opuštanje u seoskom ambijentu odnedavno nudi Etno begovo selo na Bijambarama, neposredno uz magistralni put Sarajevo – Tuzla. Pored seoske idile, planinske tišine, prirodnog ambijenta, u neposrednoj blizini ovog bisera turističke ponude su neopisive i jedinstvene ljepote izletišta i pećina Bijambare – mjesta, koje rado posjećuju hiljade izletnika i ljubitelja odmora u prirodi iz Sarajeva, ali iz cijele sjeveroistočne i centralne BiH. Takvih je destinacija u BiH, kao uređenih turističkih kapaciteta sa otvorenom ponudom za turiste sve više.

Razvoj turizma na selu treba posmatrati u okviru ukupnog razvoja kontinentalnog turizma, jer mu seoski turizam stvara pret-

postavke za proširenje atraktivnosti turističke ponude i povećanje prometa u sportsko-rekreativnim centrima. To istovremeno podstiče brži ekonomski, zdravstveni i kulturni preobražaj sela.

Također, u Bosni i Hercegovini seoski turizam je savršen i za one koji uživaju u hrani i u životu, koji žele upoznati što više regionalnih kuhinja, posebno kada je riječ o domaćim, starim i uglavnom zaboravljenim jelima. Kako se prehrana u seoskim domaćinstvima temelji, uglavnom na autentičnim i domaćim namirnicama i proizvodima toga kraja, ona predstavlja, možda i najzanimljiviji dio u zaista širokoj ponudi seoskog turizma.

Na osnovu geoprometnih, stambenokomunalnih, prirodnih i povoljnih rekreativnih uvjeta mogu se utvrditi kriteriji za selekciju sela i zaseoka pogodnih za turističku ponudu.

Ubrzan razvoj poljoprivrede i seoskog turizma uklapa se u već dosta puta naglašavan ubrzan razvoj turističke privrede. Naime, šireći aktivnosti seoskih domaćinstava na proizvodnju zdrave hrane, skupljanje ljekovitog bilja, skupljanje šumskih plodova, u okviru kućne radinosti, proizvodnju oplemenjenih stručnim dizajnerskim rješenjima proizvoda domaće radinosti i seoskim turizmom, stvara se mogućnost aktivnijeg i efikasnijeg učešća sela u tranziciji privrede. Kroz realizaciju ovog cilja na najbolji bi se način postizali razvojni ciljevi vezani za uravnoteženiji i stabilniji privredni razvoj. To bi djelovalo na zaustavljanje egzodusa selograd, na ravnomjerniji rast životnog standarda, jačanje domaćinstava kao ekonomskih subjekata, te stvaranje široke osnove za osnivanje mikropoduzeća.

ZAKLJUČAK

Menadžment je danas prisutan u svim sferama našeg života. Tako i u našem slučaju, bez dobre organizacije, promocije, ne može se postići održivi razvoj ni u jednoj sferi našeg života. Iako Bosna i Hercegovina ne ostaje po svojoj atrakcijskoj osnovi u seoskom turizmu i turizmu na seoskim obiteljskim zemljištima u odnosu na konkurente, činjenica jeste, da je ovaj oblik turističke ponude u nas tek u samim začetima.

Seoska područja nemaju tradiciju bavljenja turizmom, ne postoje strateški razvojni okviri, poseban je problem u nerazvijenosti upravljanja seoskim turističkim destinacijama.

Primjenjujući ta znanja i iskustva na sistemski i promišljen način u turističkom razvoju seoskih područja može rezultirati stvaranjem novog turističkog proizvoda koji će obogatiti ukupnu turističku ponudu naše zemlje te koji će, što je i najvažnije, pridonijeti višoj kvaliteti života u seoskim područjima.

LITERATURA

- (1) Sanda Weber, Vesna Mikačević, Osnove turizma, 1994. godina Zagreb
- (2) Krapf, „Importance of international Touris“, 1963. godina Roma
- (3) www.bhtourism.ba
- (4) www.seoski-turizam.ba
- (5) www.turizam-bosna.com